

OPPIMISKESKUS BRAVAN KRIISISUUNNITELMA

PARAISTEN KAUPUNKI

Sivistysosasto
2025

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Riskikartoitus ja -analyysi	6
3. Toimintasuunnitelmat.....	8
3.1 Äkilliset kriisit.....	8
3.1.1 Onnettomuus (henkilö, kiinteistö, tulipalo)	9
3.1.1.1 Henkilöonnettomuus kouluaikana	9
3.1.1.2 Onnettomuus kiinteistössä kouluaikana.....	10
3.1.1.3 Tulipalo koulukiinteistössä kouluaikana	10
3.1.2 Väkivalta.....	11
3.1.3 Sairaus (oppilas/opiskelija, henkilökunnan jäsen)	12
3.1.4 Kuolema (oppilas/opiskelija, henkilökunnan jäsen, omainen, valmistunut).....	12
3.1.4.1 Oppilaan/opiskelijan kuolema.....	12
3.1.4.2 Oppilaan/opiskelijan itsemurha.....	13
3.1.4.3 Henkilökunnan jäsenen kuolema	14
3.1.4.4 Oppilaan/opiskelijan lähiomaisen kuolema.....	14
3.1.4.5 Entisen oppilaan/opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen kuolema.....	15
3.1.4.6 Kriisilaatikko.....	15
3.2 Uhkatilanteet.....	16
3.2.1 Aggressiivinen/arvaamaton käytös.....	17
3.3 Vaaratilanteet.....	17
3.3.1 Läheltä piti -tilanteet	17
3.3.1.1 Itsemurha-ajatukset ja -suunnitelmat	17
3.3.1.2 Itsemurhayritys.....	19
3.3.1.3 Onnettomuus koulun lähialueella	19
3.3.1.4 Väestön terveyteen ja hyvinvointiin kohdistuvat vakavat häiriöt.....	20
3.3.1.5 Häiriöt infrastruktuurissa	20
3.4 Muut häiriötilanteet.....	20
3.4.1 Jonkin asian ilmi tuleminen	20
3.4.2 Katoaminen	21
3.4.3 Kriisi lähialueella.....	21
4. Kriisin vaiheet.....	22
4.1 Sokkivaihe.....	22

4.2 Reaktiovaihe	22
4.3 Käsittelyvaihe	22
4.4 Uudelleen suuntautumisen vaihe	23
5. Työn- ja vastuunjako	24
5.1 Johtaminen ja yhteistyö.....	24
5.2 Laajennettujen johtoryhmien kokoonpano ja tehtävät.....	25
5.2.1 Kriisiryhmä.....	25
5.2.2 Rehtori.....	26
5.2.3 Johtoryhmä	27
5.3 Bravan koordinoivan kriisiryhmän kokoonpano ja tehtävät.....	27
5.4 Henkilökunnan tehtävät.....	27
5.5 Oppilaiden ja opiskelijoiden velvollisuudet	28
5.6 Huoltajat	28
5.7 Muut Bravassa toimivat henkilöt.....	28
6. Viestintä	29
6.1 Sisäinen viestintä	29
6.1.1 Koulu	29
6.1.2 Opetuksen/koulutuksen järjestäjä.....	29
6.2 Ulkoinen viestintä	29
7. Kriisitilanteiden ennaltaehkäisy	31
8. Kriisitilanteiden seuranta	33
9. Valmiuskoulutuksen ja -harjoittelun käytänteet	34
10. Kriisisuunnitelman arviointi ja päivittäminen	35
Liite 1 Malli kirjeestä, joka lähetetään kuolleen oppilaan koulukavereiden kotiin	36
Liite 2 Malli kotiin lähetettävästä kirjeestä, joka koskee osallistumista hautajaisiin	36

LIITE Mallikirjeet

1. Johdanto

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmiin tulee sisältyä kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toimintatavat äkillisissä kriiseissä ja uhka- tai vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelmassa tehdään selkoa kriisitilanteiden ehkäisystä, kriiseihin varautumisesta ja toiminnasta kriisin sattuessa. Suunnitelmassa kuvataan myös johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisin yhteydessä. Lisäksi suunnitelmassa määritetään opetuksen ja koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen sisäisen ja ulkoisen viestinnän raamit.

Tämä suunnitelma on opetuksen ja koulutuksen järjestäjän oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmien liite ja se on laadittu muun muassa seuraavien ohjausasiakirjojen mukaisesti:

- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 ([104/011/2014](#))
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 ([OPH-2263-2019](#))
- Pelastuslaki ([29.4.2011/379](#))

Kriisisuunnitelman on valmistanut työryhmä, joka on koostunut Paraisten lukion, Paraistenseudun koulun, Pargas svenska gymnasiumin ja Sarlinska skolanin henkilökunnasta sekä hyvinvointialueen oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstöstä. Työ on tehty yhteistyössä hyvinvointialueen viranomaisten (oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstö, sosiaaliviranomaiset ja pelastusviranomaiset) sekä muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden (poliisi, Suomen Punainen Risti ja Paraisten seurakunnat) kanssa muiden kriisejä ja uhka- tai vaaratilanteita koskevien ohjeiden sekä psykososiaalisen tuen järjestämistä koskevien periaatteiden huomioon ottamiseksi.

Kriisisuunnitelma toimii yhteisenä pohjana kaikille Paraisten kaupungin kouluille, joilla on omat tarkennetut koulukohtaiset suunnitelmansa. Oppimiskeskus Bravassa toimivat koulut noudattavat tätä suunnitelmaa. Kukin koulu päivittää sisäisen kriisisuunnitelmansa tämän suunnitelman pohjalta.

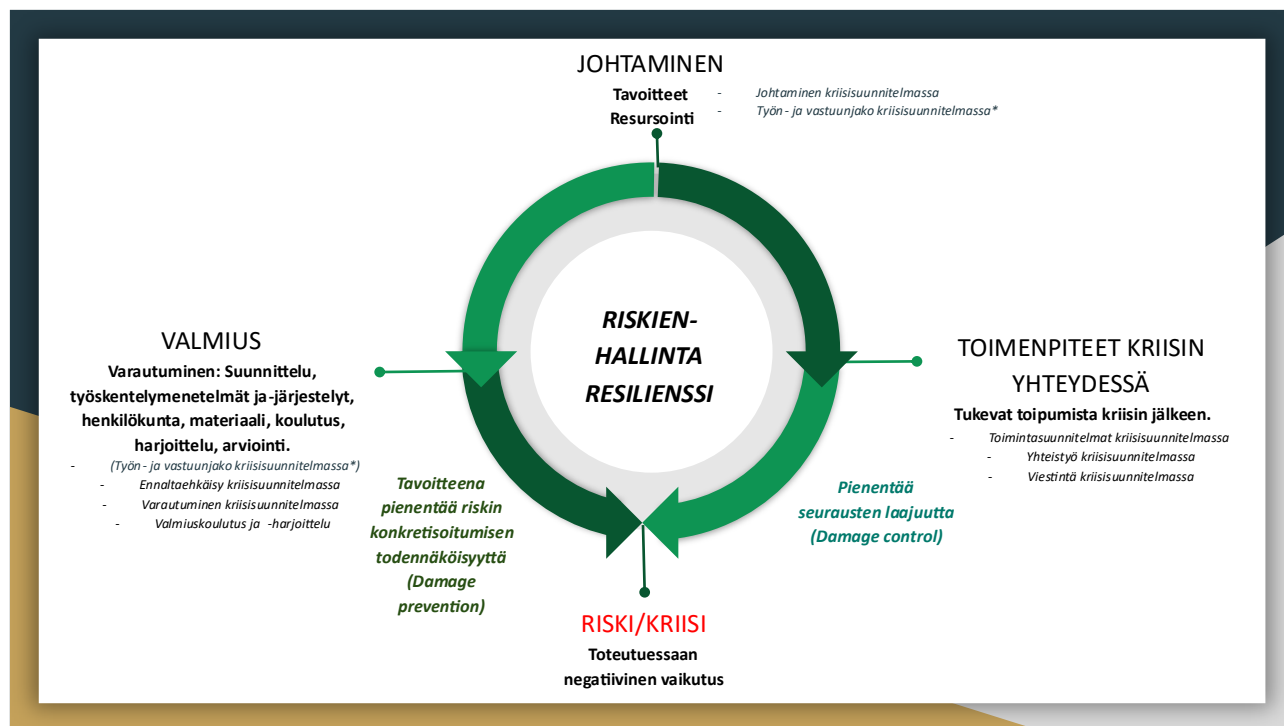
Tätä suunnitelmaa sovelletaan normaalioloissa. Poikkeusoloissa noudatetaan valmiuslain ([29.12.2011/1552](#)) mukaisesti laadittua opetuksen ja koulutuksen järjestäjän yleistä valmiussuunnitelmaa. Kriisisuunnitelman lisäksi rakennuksilla, joissa koulut toimivat, on erilliset pelastussuunnitelmat.

Kriisisuunnitelma on yksi monista työkaluista turvallisen ja toimivan kouluarjen luomiseksi. Muita olennaisia ohjausasiakirjoja ovat:

- Järjestyssäännöt tai -määräykset
- Suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatustieteiden käytämisestä (peruskoulu)
- Suunnitelma kurinpitokeinojen käytämisestä (lukio)
- Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- Suunnitelma tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja käyttöön puuttumiseksi
- Koulupoissaoloihin liittyvä toimintasuunnitelma
- Paraisten kaupungin ohjaussuunnitelma

2. Riskikartoitus ja -analyysi

Työryhmä teki tämän kriisisuunnitelman pohjaksi riskikartoituksen ja siihen liittyvän analyysin. Riskit ja mahdolliset kriisitilanteet tunnistettiin ja jokainen riski arvioitiin riskin todennäköisyyden ja mahdollisten seurausten perusteella.

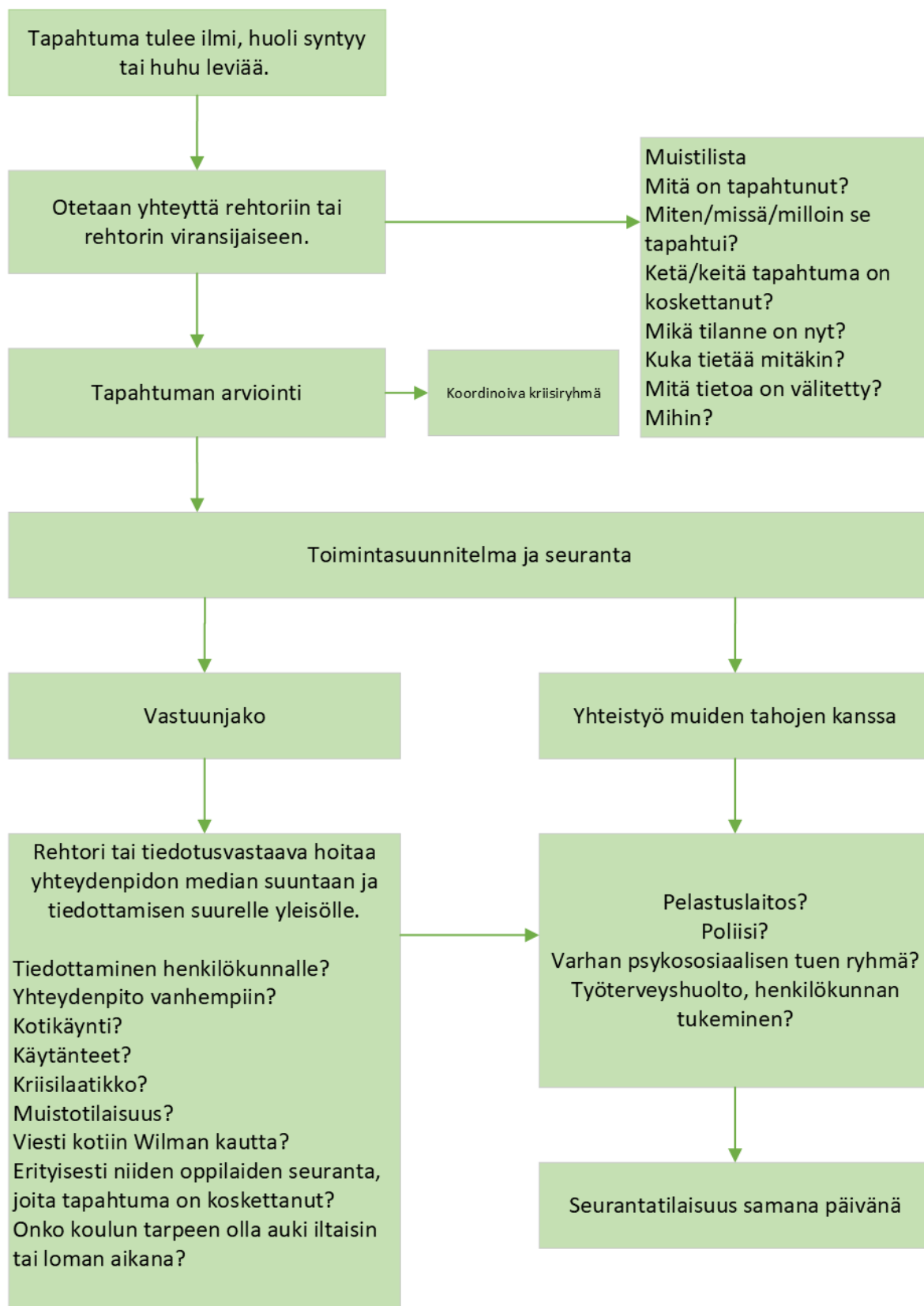

Kuva 1. Kartoituksen ja analyysin pohjana toimivan riskienhallintaprosessin malli.

Riskikartoituksen ja -analyysin tulos on koottu lukuun **3. Toimintasuunnitelmat**. Luvussa esitellään yksityiskohtaiset toimintamallit kullekin mahdolliseksi arvioidulle riski- tai kriisityypille. Nämä mallit sisältävät konkreettisia toimenpiteitä, joihin kriisitilanteen syntyessä ryhdytään.

Jos riski arvioidaan sekä todennäköiseksi että seurauksiltaan vakavaksi, tarvitaan erityisiä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Nämä on kuvattu seuraavissa luvuissa:

- **7. Kriisitilanteiden ennaltaehkäisy**
- **9. Kriisitilanteisiin varautuminen**
- **10. Valmiuskoulutus ja -harjoittelu**

Kuva 2. Kuvaus työprosessista kriisitilanteissa.

3. Toimintasuunnitelmat

Toimintatapa kriisitilanteessa vaihtelee kriisin luonteen mukaan. Kriisin alkuvaiheessa suositellaan tässä luvussa esiteltävien toimintasuunnitelmien soveltamista.

Kriisitilanteen hallinta edellyttää ennalta sovittua toimintasuunnitelmaa, joka on jäsennelty selkeästi ja joka antaa käytännön neuvoja. Yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi nopeasti asianomaiset henkilöt kannattaa koota mahdollisimman pian niin sanottuun defusing- eli purkukokoukseen.

Huom! Aiheeton kuvaaminen käynnissä olevassa kriisitilanteessa on kielletty.

3.1 Äkilliset kriisit

Äkillinen, vakava kriisitilanne on tapahtuma, joka koetaan tavallisesta poikkeavaksi, odottamattomaksi ja vaikeasti hallittavaksi.

Esimerkkejä äkillisistä kriiseistä:

- Vakava vammautuminen tai kuolema (oppilas, opiskelija, henkilökunnan jäsen tai omainen)
- Itsemurha tai itsemurhayritys
- Vakava sairaus (oppilas, opiskelija, henkilökunnan jäsen tai omainen)
- Suurkatastrofit, joissa koulu ei ole suoraan osallisena
- Ulkoinen uhka
- Pommiiuhkaus
- Tulipalo
- Ilmi tullut väkivalta, uhkailu tai pahoinpitely
- Pandemia
- Oppilaan/opiskelijan katoaminen
- Häiriöt infrastruktuurissa
- Läheltä piti -tilanteet
- ...

Yleiset toimenpiteet äkillisen kriisin yhteydessä:

- Ryhtykää välittömiin toimenpiteisiin: soittakaa 112, antakaa ensiapua ja estäkää lisävammat ja -vahingot.
- Ilmoittakaa koulun rehtorille tai hänen sijaiselleen.
- Kutsukaa koolle koulun kriisiryhmä.

- Kriisiryhmä ottaa tarvittaessa yhteyttä koordinoivaan kriisiryhmään, joka päättää jatkotoimista voimassa olevan mallin mukaisesti.
- Käyttäytykää rauhallisesti ja tyyneästi luodaksenne turvallisuudentunnetta.
- Varmistakaa, että oppilaiden/opiskelijoiden seurassa on aikuisia.
- Nimetty henkilö kriisiryhmästä tiedottaa tapahtuneesta ja seuraavista vaiheista muulle henkilökunnalle asiallisesti ja selkeästi.

3.1.1 Onnettomuus (henkilö, kiinteistö, tulipalo)

- Ryhtykää tilanteen edellyttämiin välittömiin toimenpiteisiin.
 - Tehkää hätäilmoitus numeroon 112.
 - Antakaa ensiapua.
 - Estäkää lisävammat ja -vahingot.
- Ilmoittakaa koulun rehtorille tai rehtorin tehtäviä hoitavalle.
- Kutsukaa koolle koulun kriisiryhmä, joka ottaa yhteyttä koordinoivaan kriisiryhmään ja päättää jatkotoimista toimintamallin mukaisesti.
- Käyttäytykää rauhallisesti luodaksenne turvallisuudentunnetta.
- Varmistakaa, että oppilaiden ja opiskelijoiden seurassa on aina joku aikuinen.
- Koulun kriisiryhmän jäsenistä nimetty henkilö kutsuu muun henkilökunnan koolle ja tiedottaa heille asiallisesti tapahtuneesta ja siitä, miten työtä jatketaan.

3.1.1.1 Henkilöonnettomuus kouluaikana

- Tehkää hätäilmoitus numeroon 112.
- Antakaa lääkinnällistä ensiapua.
- Älkää koskaan jättäkö uhria yksin.
- Ottakaa yhteyttä omaisiin.
- Poistakaa asiattomat henkilöt onnettomuuspaikalta.
- Ilmoittakaa koulun johdolle (rehtorille).
- Kutsukaa tarvittaessa koolle koulun kriisiryhmä ja ilmoittakaa koordinoivalle kriisiryhmälle.
- Koulun kriisiryhmä kertoo henkilökunnalle faktat tapahtuneesta ja toimenpiteistä, joihin on ryhdytty.
- Henkilökunta tiedottaa tapahtuneesta oppilaille/opiskelijoille rauhallisesti ja asiallisesti. Heille kerrotaan ainoastaan vahvistettua tietoa.
- Antakaa uhrin omaisille mahdollisuus ottaa kantaa siihen, mitä tietoa saa kertoa.
- Muiden nuorten huoltajille ilmoitetaan tapahtuneesta tarvittaessa. Koulun johto päättää, miten ja milloin tämä tapahtuu.

- Koulun henkilökunnan tulee olla koulussa paikalla oppilaiden/opiskelijoiden, huoltajien ja toistensa tukena.
- Huoltajille voidaan tarvittaessa järjestää tapaaminen lähipäivinä.
- Katsokaa luku 6.2 viestinnästä lehdistön ja median kanssa.

3.1.1.2 Onnettomuus kiinteistössä kouluaikana

- Hätäilmoitus numeroon 112.
- Henkilökunta huolehtii pelastustoimenpiteistä ja ensiavusta.
- Asiattomat henkilöt poistetaan onnettomuuspaikalta.
- Tarvittaessa tehdään evakuointi pelastussuunnitelman mukaisesti.
- Älkää koskaan jättäkö uhria yksin.
- Omaisiin otetaan yhteyttä.
- Koulun johdolle (rehtorille) ilmoitetaan.
- Koulun kriisiryhmä kutsutaan koolle tarvittaessa.
- Kriisiryhmä kertoo henkilökunnalle faktat tapahtuneesta ja toimenpiteistä, joihin on ryhdytty.
- Henkilökunta tiedottaa tapahtuneesta oppilaille/opiskelijoille rauhallisesti ja asiallisesti. Heille kerrotaan ainoastaan vahvistettua tietoa.
- Uhrin omaisille annetaan mahdollisuus ottaa kantaa siihen, mitä tietoa nuorille, muille huoltajille ja henkilökunnalle saa kertoa.
- Muiden nuorten huoltajille ilmoitetaan tapahtuneesta tarvittaessa. Koulun johto päättää, miten ja milloin tämä tapahtuu.
- Koulun henkilökunnan tulee olla koulussa paikalla oppilaiden/opiskelijoiden, huoltajien ja toistensa tukena.
- Huoltajille voidaan tarvittaessa järjestää tapaaminen lähipäivinä.
- Katsokaa luku 6.2 viestinnästä lehdistön ja median kanssa.

3.1.1.3 Tulipalo koulukiinteistössä kouluaikana

- Hätäilmoitus numeroon 112.
- Henkilökunta huolehtii pelastus- ja alkusammutustoimenpiteistä sekä ensiavusta.
- Asiattomat henkilöt poistetaan palopaikalta.
- Tarvittaessa tehdään evakuointi pelastussuunnitelman mukaisesti.
- Älkää koskaan jättäkö uhria yksin.
- Omaisiin otetaan yhteyttä.
- Koulun johdolle (rehtorille) ilmoitetaan.
- Koulun kriisiryhmä kutsutaan koolle tarvittaessa.

- Kriisiryhmä kertoo henkilökunnalle faktat tapahtuneesta ja toimenpiteistä, joihin on ryhdytty.
- Henkilökunta tiedottaa tapahtuneesta oppilaille/opiskelijoille rauhallisesti ja asiallisesti. Heille kerrotaan ainoastaan vahvistettua tietoa.
- Uhrin omaisille annetaan mahdollisuus ottaa kantaa siihen, mitä tietoa nuorille, muille huoltajille ja henkilökunnalle saa kertoa.
- Muiden nuorten huoltajille ilmoitetaan tapahtuneesta tarvittaessa. Koulun johto päättää, miten ja milloin tämä tapahtuu.
- Henkilökunnan tulee olla koulussa paikalla oppilaiden/opiskelijoiden, huoltajien ja toistensa tukena.
- Huoltajille voidaan tarvittaessa järjestää tapaaminen lähipäivinä.
- Katsokaa luku 6.2 viestinnästä lehdistön ja median kanssa.

3.1.2 Väkivalta

Maailman terveysjärjestön (WHO) määritelmän mukaan väkivalta on vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään. Väkivalta johtaa tai voi johtaa vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen tai kuolemaan.

Merkkejä lapsen tai nuoren joutumisesta väkivallan uhriksi voivat olla:

- Huomattavat muutokset käytöksessä
- Selittämättömät poissaolot
- Ahdistuneisuus, alakuloisuus
- Aggressiivisuus tai itsetuhoinen käytös
- Eristäytyminen
- Liiallinen huomionhakuisuus
- Keskittymis- ja oppimisvaikeudet

Äkillisissä väkivaltatilanteissa toimitaan välittömästi seuraavasti:

- Soittakaa 112.
- Antakaa ensiapua.
- Estäkää lisävammat ja -vahingot.
- Menkää väliin, jos se on mahdollista ja turvallista.
- Käyttäytykää rauhallisesti luodaksenne turvallisuudentunnetta.
- Varmistakaa, että oppilaiden ja opiskelijoiden seurassa on aina joku aikuinen.
- Ilmoittakaa koulun johtoryhmälle.

- Kutsukaa koolle kriisiryhmä, joka päättää jatkotoimenpiteistä toimintamallin mukaisesti.
- Kriisiryhmän jäsenistä nimetty henkilö kutsuu muun henkilökunnan koolle ja tiedottaa heille asiallisesti tapahtuneesta ja siitä, miten työtä jatketaan.
- Ilmoittakaa koordinoivalle kriisiryhmälle.

Epäiltäessä perheväkivaltaa:

- Ottakaa yhteyttä poliisiin ja lastensuojeluviranomaisiin huoltajan tietämättä.

Kiusaamiseksi luokiteltavien väkivallanteiden yhteydessä:

- Noudattakaa suunnitelmaa oppilaiden suojaamiseksi häirinnältä, kiusaamiselta, syrjinnältä ja väkivallalta.

3.1.3 Sairaus (oppilas/opiskelija, henkilökunnan jäsen)

Joissakin tapauksissa voi olla tarkoituksenmukaista tiedottaa oppilaille/opiskelijoille oppilaan, opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen vakavasta sairastumisesta taikka vakavasta sairastumisesta, joka koskettaa jollain tavoin oppilasta, opiskelijaa tai henkilökunnan jäsentä.

Oppilaan/opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen lähiomaisen sairaustuessa vakavasti niin, että se vaikuttaa oppilaan/opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen hyvinvointiin, sovelletaan seuraavaa:

- Kaikessa koulun toiminnassa on kunnioitettava sairastuneen ja tämän omaisten toiveita.
- Luokanohjaajan/ryhmänohjaajan tulee luoda jatkuva ja turvallinen kontakti sairaan oppilaan/opiskelijan kotiin.
- Tarjotkaa muille oppilaille/opiskelijoille opiskeluhuollon tukikeskusteluja.

3.1.4 Kuolema (oppilas/opiskelija, henkilökunnan jäsen, omainen, valmistunut)

3.1.4.1 Oppilaan/opiskelijan kuolema

- Kaikessa koulun toiminnassa kunnioitetaan omaisten toiveita.
- Tiedottamisesta uhrin perheelle huolehtii aina viranomainen.
- Rehtoriin ja luokanohjaajaan/ryhmänohjaajan otetaan yhteyttä mahdollisimman nopeasti.
- Koulun kriisiryhmä kutsutaan koolle. Asianomainen luokanohjaaja/ryhmänohjaaja osallistuu kokoukseen.

- Asiasta ilmoitetaan Bravan henkilökunnalle ja sivistysjohtajalle.
- Vahtimestarille ilmoitetaan, mikäli omaiset ovat antaneet suostumuksensa suruliputukseen.
- Rehtori tai nimetty tiedotusvastaava vastaa mahdollisesta yhteydenpidosta median ja suuren yleisön suuntaan.
- Koulun kriisiryhmä päättää, miten muille oppilaille/opiskelijoille tiedotetaan.
- Koristellaan mielellään yksi huone kauniisti kukilla ja menehtyneen valokuvalla, jotta kaikki tietävät, kuka on kuollut. Esimerkiksi Bravan huone A222 / iso kokoushuone.
- Koulun kriisiryhmä koordinoi jatkon, esimerkiksi muistotilaisuuden järjestämisen ja yhteistyön seurakunnan kanssa jne.
- Henkilökunnalla on mahdollisuus itse käyttää työterveyshuollon palveluja.
- Koulussa voidaan pitää avointen ovien tilaisuus. Tilaisuuden aikana relevantin henkilökunnan tulee olla paikalla oppilaiden/opiskelijoiden, vanhempien ja toistensa tukena.
- Henkilökuntaa kehoitetaan seuraamaan tarkasti oppilaiden/opiskelijoiden toipumista.

3.1.4.2 Oppilaan/opiskelijan itsemurha

- Ryhtykää samoihin toimenpiteisiin kuin oppilaan/opiskelijan muunlaisen kuoleman kohdalla.
- Luokanohjaaja/ryhmänohjaaja ottaa yhteyttä omaisiin, jotka päättävät, mitä tietoa asiasta saa antaa. Mikäli omaiset eivät anna suostumustaan kuolinsyyn kertomiselle koulussa, toivetta tulee kunnioittaa.
- Antakaa ainoastaan oikeaa ja asianmukaista tietoa. Älkää spekuloidko huhuilla.
- Antakaa oppilaille/opiskelijoille tilaa kertoa omat tietonsa ja ilmaista tunteensa. Yläkoulussa tämä voidaan toteuttaa yhdessä asianomaisen luokan kanssa, kun taas lukiossa halukkaat opiskelijat voidaan koota rauhalliseen tilaan yhteiseen kokoontumiseen.
- Henkilökunnan tulee kiinnittää huomiota nuorten mahdollisiin syyllisyydentunteisiin ja huonoon omaantuntoon.
- Henkilökunnan tulee tarkkailla oppilaiden/opiskelijoiden reagointia itsemurhan jälkeisenä aikana.

3.1.4.3 Henkilökunnan jäsenen kuolema

- Kaikessa koulun toiminnassa on kunnioitettava omaisten toiveita.
- Ensimmäinen kuolemasta tiedon saanut ilmoittaa asiasta mahdollisimman nopeasti koulun johtoryhmälle.
- Johtoryhmä hankkii asiasta paikkansa pitävät tiedot ja kutsuu kriisiryhmän koolle.
- Sivistysjohtaja tai tämän nimeämä tiedotusvastaava vastaa mahdollisesta yhteydenpidosta median ja suuren yleisön suuntaan.
- Kriisiryhmä päättää, miten oppilaille/opiskelijoille tiedotetaan.
- Koristelkaa mielellään yksi huone kauniisti kukilla ja menehtyneen valokuvalla, jotta kaikki tietävät, kuka on kuollut. Esimerkiksi Bravan huone A222 / iso kokoushuone.
- Kriisiryhmä koordinoi jatkon, esimerkiksi muistotilaisuuden järjestämisen ja yhteistyön seurakunnan kanssa jne.
- Henkilökunnalla on mahdollisuus itse käyttää työterveyshuollon palveluja.
- Tavanomaista koulutyötä jatketaan, kun se tuntuu oikealta. Tutut rutiinit luovat turvaa sekä oppilaille/opiskelijoille että henkilökunnalle.
- Rehtori ilmoittaa vahtimestarille, mikäli omaiset ovat antaneet suostumuksensa suruliputukseen.
- Koulun johtoryhmä vastaa siitä, että koulu on edustettuna hautajaisissa ja että lähimmille sureville lähetetään surunvalittelukukat.
- Henkilökuntaa kehoitetaan seuraamaan tarkasti oppilaiden/opiskelijoiden toipumista.

3.1.4.4 Oppilaan/opiskelijan lähiomaisen kuolema

- Kuolinsanomien vastaanottamisen yhteydessä selvitetään myös, miten oppilaaseen/opiskelijaan saadaan yhteyttä.
- Kaikessa koulun toiminnassa on kunnioitettava omaisten toiveita. Mitä oppilas/opiskelija haluaa ja mitä omaiset toivovat koululta? Rehtori kysyy perheeltä, onko heille tarjottu kriisiapua, ja ohjaa perheen Varhan psykososiaalisen tuen ryhmän palvelujen piiriin.
- Koulun kriisiryhmä ja luokanohjaaja/ryhmänohjaaja kutsutaan koolle kokonaiskuvan luomiseksi tilanteesta.
- Luokanohjaaja/ryhmänohjaaja pitää yhteyttä oppilaan/opiskelijan omaisiin.
- Oppilaan/opiskelijan opettajille ja muulle koulun henkilökunnalle tiedotetaan asiasta perheen toiveiden mukaisesti.

- Luokanohjaaja/ryhmänohjaaja tarkkailee, millä tavalla luokan/ryhmän on tarpeen käsitellä sitä, mitä heidän luokkatoverilleen/opiskelutoverilleen on tapahtunut.
- Oppilaalle/opiskelijalle ilmoitetaan, miten asiaa on käsitelty koulussa.
- Oppilasta/opiskelijaa ei jätetä yksin, vaan hänelle varataan mahdollisuus keskusteluun kuraattorin, koulupsykologin ja luokanohjaajan/ryhmänohjaajan kanssa.
- Rehtori vastaa siitä, että oppilaan/opiskelijan tiedot hallintojärjestelmässä ovat oikein.
- Ehdotus: lähettäkää luokalta/opiskelukavereilta kortti, video tai muu vastaava tervehdys osoittaaksenne, että oppilasta/opiskelijaa kaivataan ja että hänen poissaolonsa koulusta ymmärretään.

3.1.4.5 Entisen oppilaan/opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen kuolema

- Kaikessa koulun toiminnassa on kunnioitettava omaisten toiveita ja toiminnan on lähdettävä omaisten aloitteesta.

3.1.4.6 Kriisilaatikko

Kunkin koulun kriisiryhmä vastaa siitä, että käytettävissä on laatikko, jossa on teksti **”Kriisilaatikko”** ja joka sisältää seuraavia tarvikkeita:

- Led-kynttilöitä
- Nenäliinoja
- Valkoinen liina
- Valokuvakehys
- Runoja, värssyjä, aforismeja, sitaatteja
- Musiikkiehdotuksia
- Muistokirja

Mahdollisesti järjestettävässä **muistotilaisuudessa** saatetaan tarvita myös:

- Maljakko ja kukkia
- Taustamusiikkia
- Vesikannu ja kertakäyttömukeja

Koulun kriisisuunnitelmaa, koulun pelastussuunnitelmaa ja henkilökunnan puhelinnumerolistoja säilytetään koulukohtaisesti. Oppilas- ja opiskelijaluettelot ja huoltajien puhelinnumerot ovat oppilas- ja opiskelijahallinto-ohjelmassa.

Mallikirjeet muistotilaisuutta ja hautajaisia varten ovat tämän suunnitelman liitteenä.

3.1.4.7 Muistotilaisuus

- Yksi tapa huomioida oppilaan tai henkilökunnan jäsenen kuolema on järjestää muistotilaisuus koko koululle.
- Koordinoikaa muistotilaisuus esimerkiksi seurakunnan kanssa.
- Järjestäkää muistotilaisuus 3–4 päivää tapahtuneen jälkeen. Omaiset kutsutaan paikalle.
- Kokoontuminen voi tapahtua esimerkiksi koulun pihalla. Lippu nostetaan puolitankoon.
- Esille asetetaan kynttilä ja valokuva vainajasta.
- Koulun edustaja lausuu muistosanat.
- Seurakunnan edustaja voi olla mukana tilaisuudessa.
- Runo, laulu tai musiikkikappale
- Muistotilaisuuden jälkeen tarvittaessa kokoontuminen luokittain/ryhmittäin

3.1.4.8 Hautajaiset

- Ottakaa yhteyttä menehtyneen omaisiin ja kysykää, mitä he ovat suunnitelleet ja toivovatko omaiset koulun olevan edustettuna hautajaisissa.
- Hautajaisiin osallistuvien tulee olla valmistautuneita. Pappi voi esimerkiksi tulla koululle kertomaan, miten hautajaiset etenevät.
- Vaihtoehtoisesti voidaan myöhemmin käydä hautausmaalla tai muistolehdoissa.
- Hautajaispäivänä koulun lippu nostetaan puolitankoon omaisten suostumuksella.

3.2 Uhkatilanteet

Uhkatilanteissa ratkaisevaa on oppilaiden, opiskelijoiden ja henkilökunnan nopea suojaaminen. Tilanne voi vaatia evakuointia tai ihmisten ohjaamista fyysisesti turvalliseen paikkaan. Näitä tapauksia varten ohjataan tutustumaan **Bravan yleiseen pelastussuunnitelmaan** ja **kunkin koulun sisäiseen pelastussuunnitelmaan**.

Tavallisimmat uhkatilanteet koulumaailmassa liittyvät väkivaltaan. Väkivallalla tarkoitetaan yksilöön tai ryhmään kohdistuvaa vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista. Väkivalta voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kuolemaan, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen.

Myös luonteeltaan dynaamiset onnettomuudet voidaan luokitella uhkatilanteiksi.

3.2.1 Aggressiivinen/arvaamaton käytös

- Ryhtykää välittömiin toimenpiteisiin (ensiapu, hälytys).
- Ilmoittakaa rehtorille, henkilökunnalle, koulun kriisiryhmälle, Bravan kriisiryhmälle?
- Varmistakaa, että oppilaat/opiskelijat pääsevät turvaan.
- Pitäkää huolta silminnäkijöistä.
- Käyttäytykää rauhallisesti luodaksenne turvallisuudentunnetta.
- Varmistakaa, että nuorten seurassa on joku aikuinen ja että oppilaat/opiskelijat eivät lähde kotiin ennen tilanteen rauhoittumista.
- Varmistakaa, että joku saattaa tarvittaessa oppilaat/opiskelijat kotiin.
- Ilmoittakaa huoltajille mahdollisimman pian (kuka ilmoittaa ja mitä kanavaa käyttäen?).
- Järjestäkää (kuka järjestää?) tarvittaessa keskusteluja luokissa/ryhmissä opettajan/kriisityöntekijän johdolla.
- Järjestäkää (kuka?) keskusteluja henkilökunnan kanssa.
- Tehkää tarvittaessa yhteistyötä huoltajien kanssa. Järjestäkää esimerkiksi kokous, jossa tapahtunutta käsitellään.

3.3 Vaaratilanteet

Vaaratilanne määritellään tapahtumaksi, jossa tavanomaiset varotoimenpiteet eivät ole riittäviä vahingon välttämiseksi. Näihin tilanteisiin voi liittyä fyysistä vaaraa, psyykkistä kuormitusta tai molempia.

3.3.1 Läheltä piti -tilanteet

Läheltä piti -tilanteet ovat tapahtumia, joissa vakava onnettomuus, vamma tai kriisi on ollut lähellä tapahtua ja joista voi aiheutua voimakasta levottomuutta, psyykkistä kuormitusta, voimakkaita negatiivisia tunteita ja/tai arvaamatonta käytöstä.

3.3.1.1 Itsemurha-ajatukset ja -suunnitelmat

Itsemurhasta puhuminen ei ole vaarallista – päinvastoin siitä voi olla apua. Itsemurha-ajatukset eivät ole harvinaisia; niitä esiintyy joka kuudennella ihmisellä elämän aikana, mutta ne on otettava vakavasti.

Jos oppilaalla/opiskelijalla epäillään tai tiedetään olevan itsemurha-ajatuksia, henkilökunnan on

- toimittava välittömästi ja otettava tilanne vakavasti
- hätätilanteessa: soitettava numeroon 112, eikä henkilöä saa jättää yksin

- itsemurha-ajatuksia epäiltäessä: keskusteltava oppilaan/opiskelijan kanssa rauhallisessa ympäristössä
- ilmoitettava huoltajille mahdollisimman pian riippumatta siitä, mitä oppilas/opiskelija sanoo, ellei ilmoittamatta jättämiseen ole erityistä syytä (jos se esimerkiksi saattaisi oppilaan/opiskelijan vaaraan); otettava yhteyttä oppilas-/opiskelijahuoltoon ja tehtävä [lastensuojeluilmoitus](#).
Esimerkkejä kysymyksistä, joita oppilaan/opiskelijan kanssa keskusteltaessa voi esittää:

- "Onko sinulla sellaisia ajatuksia, että tappaisit itsesi?"
- "Mitä ajattelet juuri tällä hetkellä elämästä ja kuolemasta?"
- "Voitko kertoa lisää?"
- "Kuulen, että sinulla on epätoivoinen olo. Minusta on surullista kuulla, millainen olo sinulla on. Minä olen tässä ja välitän siitä, miten sinä voit."
- "Kuulostaa siltä, että olet tosi yksinäinen, kun ajattelet noin. Toivon, että pääsisit siitä ajatuksesta, että haluat tappa itsesi."
- "Tiedätkö, miten tekisit sen, jos tappaisit itsesi? Onko sinulla suunnitelma?"
- "Onko sinulla tietty päivämäärä, jolloin olet ajatellut tehdä sen?"
- "Kuulen, että sinulla on sellainen tunne, että asiat tulevat aina olemaan tuolla tavalla, mutta minä en usko sitä. Asiat muuttuvat aina ajan myötä. Tiedän, että apua on saatavilla."

Kohtelu:

- Kuuntele aktiivisesti.
- Pidättäydy aluksi antamasta neuvoja ja ratkaisuehdotuksia.
- Yritä pysyä rauhallisena, vaikka olisit hädissäsi tai peloissasi. Fokus on pidettävä henkilössä, joka voi huonosti.
- Muista, että ihminen, joka ajattelee, että hän ei halua enää elää, usein häpeää ajatuksiaan. Kun henkilöltä kysyy, onko hänellä itsemurha-ajatuksia, se voi saada henkilön ymmärtämään, että hänen on mahdollista puhua vaikeista asioista, joita hän on pitänyt sisällään. Joskus riittää kysymyksen kuuleminen joltakulta sellaiselta, joka välittää ja joka myös uskaltaa ottaa vastauksen vastaan.
- Henkilölle, joka voi huonosti, voi olla suureksi avuksi saada kertoa tunteistaan ja ajatuksistaan. Henkilö, jolla on itsemurha-ajatuksia,

kokee usein voimakkaita yksinäisyyden, toivottomuuden ja voimattomuuden tunteita. Hänestä voi tuntua, että hänen sisällään on täysin pimeää eikä kukaan muu voi nähdä tai ymmärtää sitä.

- Uskalla pysyä hiljaa. Se, että henkilö saa aikaa ajatella ja muotoilla sanansa omaan tahtiin, on itsessään arvokasta.

Seuranta:

- Kysy oppilaalta/opiskelijalta, voitko auttaa häntä hoitokontaktin saamisessa. Pyydä oppilaalta/opiskelijalta suostumus siihen, että voit ottaa yhteyttä esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstöön ja luokanohjaajaan/ryhmänohjaajaan. Huomioi, että olet velvollinen ottamaan yhteyttä oppilas-/opiskelijahuoltoon, jos sinulla on huoli itsemurhasta. Ilmoita siis oppilaalle/opiskelijalle, että aiot ilmoittaa asiasta oppilas-/opiskelijahuoltoon riippumatta siitä, saatko tältä suostumusta.
- Ota asiassa yhteyttä huoltajaan/omaiseen, jos edelleen epäilet itsemurha-ajatuksia.
- Älä koskaan jätä asiaa vaille seurantaa viikonlopun tai loman yli – on mahdollista, että avun tarve kasvaa esimerkiksi vapaiden aikana, jos väliintulo jää tekemättä. Auta henkilöä saamaan hoitokontakti (esim. lääkäriaika) ja kehota huoltajia ottamaan itse yhteyttä lääkäriin.

3.3.1.2 Itsemurhayritys

- Hätätilanteessa soittakaa aina 112.
- Jos yritys on sellainen, että se esimerkiksi vaatii hoitoa tai henkilö ei muusta syystä käy koulupäivää loppuun, seuratkaa tilannetta tämän suunnitelman luvun 3.3.1.1 mukaisesti.
- Jos itsemurhayritys ei täytä edellä mainittuja kriteerejä eikä henkilö tarvitse kiireellistä hoitoa tai vastaavaa, toimikaa tämän suunnitelman luvun 3.3.1.1 mukaisesti.

Huom! Itsemurhayrityksen jälkeen on aina saatava apua ja luotava hoitokontakti – uuden itsemurhayrityksen riski on suuri ja ammatillinen tuki on ratkaisevaa.

3.3.1.3 Onnettomuus koulun lähialueella

- Toimenpiteisiin ryhdytään pelastussuunnitelman mukaisesti.
- Jos henkilökunnan jäsen saa tiedon koulun lähialueella sattuneesta onnettomuudesta, jonka hän arvioi voivan vaikuttaa koulun toimintaan,

myös esimerkiksi koulukuljetuksiin, henkilö ilmoittaa siitä koulun johdolle luvun 6 mukaisesti.

- Seuratkaa tilannetta tämän suunnitelman luvun 3.4 (Muut häiriötilanteet) mukaisesti.

3.3.1.4 Väestön terveyteen ja hyvinvointiin kohdistuvat vakavat häiriöt

- Bravan koordinoiva kriisiryhmä koordinoi ja ohjaa viranomaisilta saamaansa tietoa. Ryhmä avustaa koulujen johtoa toiminnan organisoinnissa häiriötilanteessa.
- Kukin koulu vastaa oman toimintansa johtamisesta häiriötilanteessa.

3.3.1.5 Häiriöt infrastruktuurissa

Yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeän infrastruktuurin häiriöt voivat vaikuttaa koulun toimintaan suoraan tai välillisesti. Esimerkkejä tästä ovat häiriöt

- voimahuollossa
- tietoliikenteessä
- tietojärjestelmissä
- kuljetuslogistiikassa
- elintarvikehuollossa
- kunnallistekniikassa.

Tällaisissa tilanteissa noudatetaan *Kasvatus- ja koulutusosaston valmiussuunnitelman* ohjeita.

Bravan koordinoiva kriisiryhmä koordinoi ja ohjaa saamaansa tietoa. Ryhmä avustaa koulujen johtoa toiminnan organisoinnissa vallitsevassa tilanteessa. Jokainen koulu vastaa oman toimintansa johtamisesta häiriötilanteessa.

3.4 Muut häiriötilanteet

Alla on lueteltu muutamia mahdollisia häiriötilanteita. Mikäli vallitsevaa häiriötilannetta ei löydy näistä ohjeista, Bravan koordinoivan kriisiryhmän tulee kartoittaa tilanne ja ehdottaa tilannekohtaisia toimintatapoja yhteistyössä koulujen johdon kanssa.

3.4.1 Jonkin asian ilmi tuleminen

- Kun on olemassa epävarma, vahvistamaton tieto siitä, että jotakin on tapahtunut tai saattaa tapahtua, asiaa tulee seurata ja tieto tulee todentaa. Tästä vastaa kunkin koulun johto.

- Tarvittaessa informoidaan Bravan koordinoivaa kriisiryhmää, joka koordinoi tiedonkulkua ja avustaa koulujen johtoa vaadittavissa toimenpiteissä.
- Pyrittävä estämään mahdollisimman pian huhujen leviäminen.

3.4.2 Katoaminen

- Kun on olemassa epävarma, vahvistamaton tieto siitä, että oppilas/opiskelija on kadonnut tai saattaa kadota, asiaa tulee seurata ja tieto tulee todentaa. Tästä vastaa kunkin koulun johto.
- Tarvittaessa informoidaan Bravan koordinoivaa kriisiryhmää, joka koordinoi tiedonkulkua ja avustaa koulujen johtoa vaadittavissa toimenpiteissä.
- Pyrittävä estämään mahdollisimman pian huhujen leviäminen.

3.4.3 Kriisi lähialueella

- Kriisillä lähialueella tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi hallitsemattomia pakolaisvirtoja, sillan romahtamista, sotaa, lakkoa, hybridi- ja kyberturvallisuushkaa tai erikokoisia luonnonkatastrofeja, joilla voi olla negatiivisia vaikutuksia toimintaan.
- Bravan koordinoiva kriisiryhmä koordinoi ja ohjaa viranomaisilta saamaansa tietoa. Ryhmä avustaa koulujen johtoa toiminnan organisoinnissa vallitsevassa tilanteessa.
- Jokainen koulu vastaa oman toimintansa johtamisesta häiriötilanteessa.

4. Kriisin vaiheet

Kriisitilanne käynnistää prosessin, joka on jokaisella yksilöllä ainutlaatuinen. Ihmiset reagoivat tällaisiin tilanteisiin eri tavoin – kukaan ei voi etukäteen varautua äkillisen kriisin aiheuttamiin tunteisiin. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että ihmiset voivat olla samaan aikaan eri vaiheissa.

4.1 Sokkivaihe

Sokkivaihe alkaa heti tapahtuneen jälkeen ja kestää vain muutaman vuorokauden. Sokkivaiheessa ihminen ei vielä käsitä tapahtunutta ja voi olla poikkeuksellisen tyyni, vaikka onkin kokenut järkyttävän tapahtuman.

Psyykkisiä reaktioita voivat olla esimerkiksi epätodellisuuden tunne, tunne sivusta seuraamisesta, tunne, että tämä ei voi olla totta, muuttunut aikakäsitys, ”supermuisti” ja tunteiden tukahduttaminen. Fyysisiä reaktioita voivat olla normaalia vahvempi fyysinen voima, kuumuuden-, kylmyyden- tai näläntunteen puuttuminen ja kivun tukahduttaminen. Tämän vaiheen hyöty on toimintakyvyn säilymisen varmistaminen, eli yksilö toimii tarkoituksenmukaisimmalla tavalla elämän ylläpitämiseksi ja itsensä suojaamiseksi tiedolta, jota psyyke ei pysty ottamaan vastaan.

4.2 Reaktiovaihe

Reaktiovaihe kestää muutamasta viikosta muutamaan kuukauteen. Reaktiovaiheessa ihminen alkaa vähitellen tulla tietoiseksi siitä, mitä on tapahtunut ja mitä se merkitsee. Tunnereaktiot voivat olla voimakkaita ja ihminen voi kokea syyllisyyttä tai vihaa tai olla itkuinen. Lisäksi voi esiintyä voimakkaita fyysisiä reaktioita, kuten pahoinvointia, sydämentykytystä, vapinaa, huimausta tai univaikeuksia.

Reaktiovaiheessa ihminen haluaa yleensä puhua kokemastaan muiden kanssa. Tämän vaiheen hyöty on se, että tallentuneen tiedon käsittely voi alkaa, tunteet heräävät eloon välittömän vaaran mentyä ohi ja ihminen tulee avoimeksi sille, mitä oikeasti on tapahtunut ja mitä se merkitsee oman elämän kannalta.

4.3 Käsittelyvaihe

Käsittelyvaihe kestää muutamasta kuukaudesta noin vuoteen. Varsinainen surutyö alkaa käsittelyvaiheessa. Ihminen alkaa pikkuhiljaa hyväksyä sen, mitä on tapahtunut. Käsittelyvaiheen aikana ihmisellä voi olla muisti- ja keskittymisvaikeuksia tai ihmissuhteista vetäytymistä.

4.4 Uudelleen suuntautumisen vaihe

Uudelleen suuntautumisen vaiheessa kriisi alkaa pikkuhiljaa muodostua osaksi omaa elämäntarinaa. Ihminen alkaa vähitellen tuntea iloa. Ihminen voi jopa tuntea, että hänellä on enemmän voimavaroja.

Kriisit ja traumat voivat vaikuttaa negatiivisesti koulussa suoriutumiseen. Tämä koskee sekä perhekriisejä, kuten avioeroa, sairastumista, onnettomuutta tai odottamattomia kuolemantapauksia, että sotia ja luonnonkatastrofeja. Tutkimukset osoittavat, että traumojen tehokas hoito lisää keskittymiskykyä ja parantaa unta.

Kyky selviytyä vaikeista elämäntilanteista vaihtelee yksilöllisesti. Toipumiseen vaikuttavat kriisin luonne ja muu elämäntilanne. Vanhat kriisit, joita ei ole käsitelty, voivat nousta uudelleen pintaan akuutin kriisin aikana, mikä antaa mahdollisuuden käsitellä vanhoja traumoja.

5.2 Laajennettujen johtoryhmien kokoonpano ja tehtävät

5.2.1 Kriisiryhmä

Jokaisella koululla on oma kriisiryhmä. Koulujen kriisiryhmän muodostavat esimerkiksi

- rehtori (tai rehtorin tehtäviä hoitava viranhaltija)
- koulun turvallisuusvastaava
- koulun kiusaamisen vastaisen ryhmän puheenjohtaja ja
- opettajien ja henkilökunnan edustajat.

Kukin koulu päättää itse kokoonpanosta opettajien ja henkilökunnan edustajien lukumäärän. Kriisiryhmän kokoonpanon ja siihen liittyvien mahdollisten vastuutehtävien tulee käydä ilmi koulun lukuvuosisuunnitelmasta.

Koulun kriisiryhmällä pitää olla valmius toimia kriisitilanteissa (operatiivinen kriisiryhmä) sellaisenaan ja yhteistyössä muiden koulujen kriisiryhmien kanssa Bravan koordinoivan kriisiryhmän koordinoimana (jäljempänä luku 5.2). Yksittäisten koulujen kriisiryhmät voivat tehdä suunnittelun, koulutuksen, arvioinnin ja kehittämistyön osalta yhteistyötä esimerkiksi johtoryhmän jäsenten, oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstön sekä opinto-ohjaajien kanssa.

Koulukohtaisen kriisiryhmän tehtävänä on

- vastata koulukohtaisen kriisivalmiuden toteuttamisesta; suunnittelu, koulutus, operatiivinen toiminta, kehittäminen ja arviointi tämän kriisisuunnitelman sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjän ja viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti ja yhteistyössä koordinoivan kriisiryhmän kanssa
- vastata koulun kriisityön käynnistämisestä, toteuttamisesta ja lopettamisesta sekä kutsua koolle defusing-kokous
- ylläpitää kriisityöstä tilannekuvaa ja raportoida koordinoivalle kriisiryhmälle ja sivistysjohtajalle/opetuspäällikölle
- tiedottaa kriisin alkuvaiheessa tilanteesta ja kriisikohtaisesta työnjaosta koordinoivalle kriisiryhmälle
- vastata koulun kriisilaatikosta
- laatia koulun sisäinen kriisisuunnitelma ja päivittää sitä.

Koulun sisäinen kriisisuunnitelma sisältää

- tiedot koulun kriisiryhmään kuuluvista henkilöistä ja jäsenten tehtävistä

- tiedot koulun johdon johtamis- ja sijaistamisjärjestelyistä
- suunnitelman kriisiryhmän kokouksista, koulutuksista ja suunnittelusta
- tiedot siitä, miten koulun kriisitoiminta käynnistetään, toteutetaan ja lopetetaan
- tiedot varautumisesta poikkeavien koulujärjestelyjen toteuttamiseen (esim. kriisilaatikko, ruoka, koulukuljetukset, opetus, välitunnit, henkilökunnan läsnäolo, kriisityön seuranta, tilannekuvan ylläpito)
- tiedot siitä, miten toiminta dokumentoidaan
- tiedot siitä, miten koulun sisäinen viestintä hoidetaan
- tiedot siitä, miten toimintaa arvioidaan ja kehitetään.

Koulun sisäinen kriisisuunnitelma on koulun kriisityön ohjausasiakirja ja sen tehtävänä on ohjata ja säännellä koulun sisäistä kriisityötä. Suunnitelma on tarkoitettu sisäiseen käyttöön.

5.2.2 Rehtori

Rehtori tai rehtorin tehtäviä vakinaisen rehtorin poissa ollessa hoitava viranhaltija toimii viran puolesta koulukohtaisen kriisiryhmän puheenjohtajana ja vastaa sen toiminnasta samoin kuin koulusta kokonaisuutena säädösten ja opetuksen/koulutuksen järjestäjän päätösten mukaisesti.

Rehtori

- päättää kriisiryhmän koolle kutsumisesta
- johtaa kriisiryhmän toimintaa ja vastaa siitä
- ilmoittaa koordinoivalle kriisiryhmälle asioista, jotka koskevat ryhmää
- pitää yhteyttä sivistysjohtajaan/opetuspäällikköön
- vastaa koulun henkilökunnan informoinnista ja johtamisesta
- vastaa oppilaiden/opiskelijoiden ja huoltajien informoinnista
- vastaa koulun yhteydenpidosta suuren yleisön ja median suuntaan yhteistyössä sivistysjohtajan/opetuspäällikön kanssa
- johtaa ja päättää henkilökunnan työajoista ja -tehtävistä, koulunkäyntijärjestelyistä sekä esimerkiksi lukujärjestyksestä ja kouluajoista poikkeamisesta
- vastaa ennaltaehkäisevästä toiminnasta tämän suunnitelman luvun 7 mukaisesti
- vastaa siitä, että oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstö, siivoojat, keittiöhenkilökunta ja vahtimestarit ovat tietoisia ja ajan tasalla tästä suunnitelmasta.

5.2.3 Johtoryhmä

Kriisitilanteissa ja kun koulukohtainen kriisiryhmä on kutsuttu koolle kriisin yhteydessä, koulun johtoryhmä voidaan rehtorin aloitteesta kutsua koolle avustamaan rehtoria koulun toiminnan ja kriisityön järjestämiseen liittyvien rehtorin tehtävien hoitamisessa. Koulujen johtoryhmillä on omat työjärjestyksensä ja työnjakonsa, joita noudatetaan, mutta kriisityön yhteydessä rehtori voi määrätä johtoryhmän jäsenille muita tavanomaisista poikkeavia vastuutehtäviä. Esimerkkinä voidaan mainita aikataulutukseen, tiedotukseen ja henkilöstön tai henkilöstöryhmien johtamiseen liittyvät tehtävät.

5.3 Bravan koordinoivan kriisiryhmän kokoonpano ja tehtävät

Bravan koordinoivan kriisiryhmän muodostavat esimerkiksi kaikkien koulujen opinto-ohjaajat sekä johtava koulukuraattori / oppilas-/opiskelijahuollon edustaja.

Koordinoiva kriisiryhmä valitsee puheenjohtajan, joka toimii koordinoivan kriisiryhmän puheenjohtajana normaalitilanteissa. Kriisityön aikana puheenjohtajana toimii sen koulun edustaja, jonka koulua kriisi ensisijaisesti koskettaa. Jos kriisi koskettaa useaa koulua, koordinoiva kriisiryhmä päättää kollegiaalisesti, kuka toimii ryhmän puheenjohtajana ja vetäjänä. Kaikkien koordinoivan kriisiryhmän jäsenten tulee pystyä johtamaan ryhmän työtä.

Bravan koordinoiva kriisiryhmä vastaa yhteisen kriisisuunnitelman arvioinnista ja kehittämisestä sekä sovittaa yhteen eri koulujen kriisisuunnitelmat.

Koordinoiva kriisiryhmä järjestää säännöllisesti **simuloituja harjoituksia** kriisiryhmille ja tarvittaessa muulle henkilökunnalle.

Bravan koordinoiva kriisiryhmä tekee yhteistyötä Bravan turvallisuusryhmän kanssa kriisi- ja pelastussuunnitelmien yhteensovittamiseksi.

5.4 Henkilökunnan tehtävät

Henkilökunnan tulee joka lukuvuosi tutustua kaikkiin suunnitelmiin ja päivittää tietonsa sekä osallistua ennaltaehkäisevää toimintaa, turvallisuutta ja kriisitilanteita käsitteleviin koulutuksiin ja harjoituksiin. Kriisitilanteissa henkilökunnan pääasiallisena tehtävänä on noudattaa koulujen ja laajennettujen johtoryhmien antamia ohjeita.

Henkilökunnan työpuhelimissa tulee olla ladattuna 112-sovellus, ja toiminnon, joka mahdollistaa hätäilmoituksen tekemisen tekstiviestillä, tulee olla aktivoituna.

Lisätiedot: <https://112.fi/hatatekstiviesti>

Koulun henkilökunta vastaa omalta osaltaan ennaltaehkäisevästä toiminnasta tämän suunnitelman luvun 8 mukaisesti.

5.5 Oppilaiden ja opiskelijoiden velvollisuudet

Oppilaat ja opiskelijat ovat velvollisia noudattamaan henkilökunnan ohjeita niin kriisitilanteissa kuin muutenkin.

Oppilaita ja opiskelijoita kehoitetaan ilmoittamaan haittatekijöistä ja mahdollisista uhkatilanteista tai tapahtumista, jotka voivat johtaa kriisitilanteen syntymiseen. Oppilaita ja opiskelijoita kehoitetaan myös pyytämään apua ja tukea, jos he kokevat tarvitsevansa niitä.

5.6 Huoltajat

Huoltajat tulee pitää ajan tasalla osana koulujen kriisityötä toteutettavista toimenpiteistä. Koulujen tulee varmistaa, että huoltajat saavat riittävästi tietoa siitä, kenen puoleen he voivat kääntyä. Huoltajille tiedotetaan kriisisuunnitelmasta ja yhteystiedoista koulun alkaessa uudella kouluasteella. Kun kouluun tulee uusi oppilas/opiskelija, hänen huoltajiensa tulee saada nämä tiedot perehdytysprosessin yhteydessä.

5.7 Muut Bravassa toimivat henkilöt

Oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstön, keittiöhenkilökunnan, siivoojien, sijaisten, vieraiden ja muiden Bravassa toimivien henkilöiden tulee saada tarvittavat tiedot ja osallistua keskeisiin harjoituksiin sekä ennaltaehkäisevään kriisityöhön.

6. Viestintä

Tässä yhteydessä viestinnällä tarkoitetaan vuoropuhelua ja tiedonvaihtoa eri toimijoiden ja tahojen välillä.

Viestinnässä on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että tiedottaminen myös maahanmuuttajataustaisille henkilöille on riittävää ja kielellisesti ymmärrettävää. Apuna voi hyvin käyttää esimerkiksi tekoälyä.

6.1 Sisäinen viestintä

Sisäisellä viestinnällä tarkoitetaan tässä yhteydessä koulukeskuksessa sekä yksittäisten koulujen ja opetuksen/koulutuksen järjestäjän välillä tapahtuvaa viestintää.

6.1.1 Koulu

- Yksittäisen koulun sisäisellä viestinnällä tarkoitetaan henkilökunnan keskinäistä vuoropuhelua (opettajakunta, oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstö, koulunkäynninohjaajat, koulusihteerit, vahtimestari, keittiöhenkilökunta, siivoojat ym.) ja vuoropuhelua oppilaiden/opiskelijoiden sekä huoltajien ja omaisten kanssa.

6.1.2 Opetuksen/koulutuksen järjestäjä

- Koulun johto on yhteydessä opetuksen/koulutuksen järjestäjään ja päinvastoin.
- Opetuksen/koulutuksen järjestäjä voi tarvittaessa ohjeistaa ja johtaa Bravan koordinoivan kriisiryhmän ja Bravan turvallisuusryhmän toimintaa.
- Opetuksen/koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikki Bravassa toimivat henkilöt, joiden työnantaja on jokin muu kuin Paraisten kaupunki, kuten oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstö, keittiöhenkilökunta ja siivoojat, pidetään ajan tasalla tästä kriisisuunnitelmasta ja osallistetaan riittävässä määrin kriisityöhön.

6.2 Ulkoinen viestintä

Ulkoisella viestinnällä tarkoitetaan tässä yhteydessä koulujen ja viranomaisten, yhteistyökumppaneiden ja median välistä viestintää.

Viestintä viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa tapahtuu Bravan koordinoivan kriisiryhmän kautta. Ryhmä vastaa tästä viestinnästä.

Bravan turvallisuusryhmä vastaa ulkoisesta viestinnästä omalla vastuualueellaan.

Viestinnästä median kanssa vastaa sivistysjohtaja.

7. Kriisitilanteiden ennaltaehkäisy

Kriisitilanteiden ennaltaehkäisyllä tarkoitetaan kaikkia toimenpiteitä, joilla ehkäistään ennalta arjesta poikkeavia tilanteita. Oppimiskeskus Bravassa toimenpiteitä kriisien ehkäisemiseksi ennalta toteutetaan monella tasolla:

- sen varmistaminen, että henkilökunta on tietoinen ja ajan tasalla kaikista suunnitelmista
- järjestyssäännöt ja viihtyvyysohjelma edistävät oppimiskeskuksen sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä
- suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatustietojen käyttämisestä
- tasa-arvon edistäminen koulujen suunnitelmien pohjalta (tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma)
- kiusaamisen ja häirinnän ehkäiseminen (suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä / suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi häirinnältä, kiusaamiselta, syrjinnältä ja väkivallalta)
- oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelma
- seksuaalikasvatus
- monialainen yhteistyö esimerkiksi koulukohtaisten oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmien ja asiantuntijaryhmätapaamisten muodossa
- hyvinvointitietojen kerääminen eri kouluissa, esimerkiksi KiVa Koulu -tilannekartoitus, terveystarkastukset, turvallisuuskartoitukset, hyvinvointiprofiili, huoltajatapaamiset, henkilöstökokoukset ja -kyselyt, Kouluterveyskysely...

Koko henkilökunta **on vastuussa** nuorten ja yhteisön hyvinvoinnista kouluissa. Kaikkien on tunnettava käytänteet ja sitouduttava niihin. Opettaja vastaa opetusryhmän turvallisuudesta opettaessaan ja ryhmän siirtyessä oppimis-/opiskeluympäristöstä toiseen. Rehtori vastaa työpäivän turvallisuudesta yhdessä opettajien ja muun henkilökunnan kanssa. Rehtori ja opetuksen/koulutuksen järjestäjä vastaavat kriisien systemaattisesta ennaltaehkäisystä, kriisitilanteisiin

puuttumisesta ja niiden seurannasta kouluyhteisössä tai oppimis-/opiskeluympäristössä. Oppilas- ja opiskelijahuollolla on asiantuntemusta eri suunnitelmien sisällöstä ja jalkauttamisesta, yksilöllisestä tuesta sekä erilaisista koulun ulkopuolisista tukipalveluista. Oppilas- ja opiskelijahuolto myös tukee ja ohjaa henkilökuntaa ennaltaehkäisevässä toiminnassa.

Aiheetonta kuvaamista kriisitilanteissa tulee välttää. Ennaltaehkäisevään toimintaan kuuluu varmistaa, että sekä henkilökunta että opiskelijat ovat siitä tietoisia.

Uhkatilanteita ja niiden uhkaa voidaan estää varhaisella ja **monialaisella yhteistyöllä**, johon myös huoltajat osallistuvat.

8. Kriisitilanteiden seuranta

Kriisin jälkeen on varmistettava oppimisympäristön turvallisuus. Asianomaisten koulujen kriisiryhmät vastaavat koulujen kriisityöstä ja sen seurannasta tämän kriisisuunnitelman, koulukohtaisen kriisisuunnitelman, vallitsevan tilanteen edellyttämien suunnitelmien ja mahdollisten viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti. Oppilaat/opiskelijat ohjataan tarvittaessa oppilas- tai opiskelijahuollon palvelujen piiriin.

Kriisit menevät usein ohi itsestään. Monet kriisit ovat täysin normaaleja ja odotettavissa olevia. On luonnollista, että sukulaisia ja tuttuja kuolee. Lapsilla ja nuorilla ei kuitenkaan ole strategioita kriisien hallintaan, vaan he tarvitsevat aikuisten apua kriisien sanoittamiseen ja kriiseistä oppimiseen. On tärkeää, että kriisin alkuvaiheessa seuranta tehdään useita kertoja, minkä jälkeen seuranta vähennetään ajan myötä. Olennaista on, että seuranta on pitkäjänteistä.

Jos kriisitilanteen seurannan yhteydessä ilmenee tarvetta kriisisuunnitelmien ja käytänteiden päivittämiseen, päivittäminen tapahtuu tämän suunnitelman luvun 10 mukaisesti.

9. Valmiuskoulutuksen ja -harjoittelun käytänteet

Henkilökuntaa koulutetaan vuosittain ja vuosittaisia harjoituksia järjestetään esimerkiksi pelastussuunnitelman mukaisesti. Oppilaat ja opiskelijat osallistetaan vuosittain järjestettäviin harjoituksiin ja niiden jälkikäsittelyyn.

Kriisiryhmien työtä harjoitellaan säännöllisesti simuloituilla harjoituksilla ("table top exercises").

Rehtorit vastaavat siitä, että oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstö, siivoojat, keittiöhenkilökunta ja vahtimestarit ovat tietoisia ja ajan tasalla tästä suunnitelmasta.

Jos harjoituksen seurannan yhteydessä ilmenee tarvetta kriisisuunnitelmien ja käytänteiden päivittämiseen, päivittäminen tapahtuu tämän suunnitelman luvun 10 mukaisesti.

10. Kriisisuunnitelman arviointi ja päivittäminen

Tätä kriisisuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään vuosittain. Koulujen kriisiryhmät arvioivat suunnitelman toimivuutta kokoontumalla säännöllisesti pohtimaan, miten ajankohtaisia yhteiskunnallisia kriisejä käsiteltäisiin, jos kyseinen kriisi olisi tosiasia. Havaituista puutteista ja ehdotuksista niiden korjaamiseksi ilmoitetaan välittömästi koordinoivalle kriisiryhmälle.

Liite 1 Malli kirjeestä, joka lähetetään kuolleen oppilaan koulukavereiden kotiin

Päivämäärä

_____ on tänään saanut surullisen tiedon, että _____ on kuollut.

Se koskettaa meitä syvästi. Tulevien päivien aikana tulemme siksi käyttämään aikaa keskustellaksemme tapahtuneesta ja käsitelläksemme tapahtunutta.

Oppilashuollon/opiskelijahuollon henkilöstö tulee olemaan paikalla ja seurakunnan edustaja osallistuu täällä koululla järjestettävään muistotilaisuuteen. Nuorille on tärkeää, että tapahtuneesta voidaan puhua myös kotona.

Otattehan tarvittaessa yhteyttä meihin täällä koululla saadaksenne lisää neuvoja tai apua.

Ystävällisin terveisin

Liite 2 Malli kotiin lähetettävästä kirjeestä, joka koskee osallistumista hautajaisiin

_____n hautajaiset pidetään __.__. klo _____ssa.

Omaisten kanssa on sovittu, että luokka/vuosiluokka/ryhmä voi osallistua hautajaisiin.

Osallistuminen on vapaaehtoista. Koulun edustajat osallistuvat hautajaisiin.

Ystävällisin terveisin